

V Česku jako doma. Euraxess už 20 let pomáhá zahraničním vědcům

28.11.2025 - Luděk Svoboda | Akademie věd České republiky

Odejít do cizí země může být stresující. Už dvě dekády proto badatele ze zahraničí i jejich rodiny provází na cestě od vízových formalit až po integraci do nového prostředí centrum Euraxess Czech Republic. A podpořilo už více než 10 000 vědců. Jak se aktivity české pobočky evropské sítě proměňují, vysvětlují Markéta Padevětová a Zuzana Maršálková ze Střediska společných činností AV ČR.

Když do Česka přijíždějí zahraniční vědci, vstupují do prostředí různých administrativních povinností, jazykových bariér i kulturních rozdílů. Euraxess jim ale pomáhá projít všemi úskalími. Od roku 2005 takto podpořil více než deset tisíc vědců a vědkyní.

Ať už jde o vyjednávání pobytových povolení, integraci rodin či nezvyklé situace, tým Euraxess stojí vědcům a vědkyním po boku od prvního kontaktu. „Pracoviště jeho podpory využívají dlouhodobě a velmi si ji chválí. Jde totiž o pomyslnou vstupní bránu do naší instituce. Výzkumníci přicházejí do neznámého prostředí a je důležité, aby se co nejrychleji cítili komfortně a mohli se věnovat vědě,“ zdůrazňuje Kateřina Sobotková, ředitelka Divize vnějších vztahů Střediska společných činností AV ČR, pod níž Euraxess funguje.

Aktivity české pobočky vyzdvihuje i předseda Akademie věd ČR Radomír Pánek: „Na pracovištích působí mnoho badatelů, kteří přicházejí s podporou Euraxess. Akademie věd z jejich práce těží vědecky i lidsky. O to větší mám radost, že jim můžeme prostřednictvím Střediska společných činností pomáhat na jejich cestě do našeho vědeckého prostředí,“ říká Radomír Pánek a dodává, že bez profesionální podpory Euraxess by mnohé výzkumné projekty možná ani vůbec nevznikly.

V rozhovoru vysvětlují vedoucí odboru mezinárodní mobility **Markéta Padevětová** a projektová manažerka **Zuzana Maršálková** klíčové milníky i lidské příběhy, které stojí za prací české pobočky.

Jak dlouho už v Euraxess působíte?

Markéta Padevětová: Od roku 2008. Za tu dobu jsem prošla mnoha rolemi – od řešení každodenní agendy spočívající v asistenčních službách až po péči o to, aby naše aktivity měly stabilní finanční podporu. V současnosti vedu odbor mezinárodní mobility ve Středisku společných činností, pod který Euraxess spadá.

Zuzana Maršálková: V roce 2007 jsem byla u „rozjezdu“ kanceláře při Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Do pražského týmu jsem přešla v roce 2017. Nejprve do agendy pobytových záležitostí, dnes jsem hlavní řešitelkou projektu CZERA, který chod kanceláře financuje.

Jak na začátky vzpomínáte?

MP: Doba to byla krásná, ale zároveň náročná. Hledali jsme cesty, jak změnit situaci, kdy naši „klienti“ museli čekat někdy i přes noc v dlouhých frontách, aby si vyřídili pobytové doklady. Posunout se od takových podmínek k dnešnímu stavu, kdy mají vlastní, pohodlnou a klidnou úřadovnu, rozhodně nebylo jednoduché. Vyžadovalo to osobní nasazení a také podporu tehdejšího vedení Akademie věd. Naštěstí za námi stálo a pomohlo v nelehkých vyjednáváních s Ministerstvem vnitra.

Vybavíte si prvního vědce nebo vědkyni, jejichž případem jste se zabývaly?

MP: Na úplně prvního si nevzpomenu, spíš si vybavuji ty, jejichž případy byly komplikované nebo se

kterými jsme zažili nestandardní, často i vtipné situace. S mnohými i po dlouhých letech zůstávám v kontaktu.

ZM: Také si nevzpomenu, bylo jich opravdu hodně. Vybavuje se mi ale složitější případ manželky vědce z Pákistánu, pro niž bylo téměř nemožné získat termín schůzky na Zastupitelském úřadě v Islámábádu. Pamatuji si, jakou jsem měla radost, když šťastně dorazila do Česka a seznámily jsme se osobně. Nyní u nás pracuje jako vědkyně a s manželem mají tři děti.

Jaké úspěchy vypíchnete?

MP: Vybaví se mi tolik milníků a úspěchů, že by se do článku ani nevešly. Za mě zůstává nejzásadnějším okamžikem rozhodnutí změnit způsob práce: neomezovat se na obecné rady na dálku, ale poznat každého zahraničního hosta osobně, porozumět jeho situaci a provázet ho při povinných úředních jednáních. Právě tahle změna Euraxess nejvíc posunula.

ZM: Těší mě, že se nám daří organizovat i aktivity, které nejsou spojené jen s pobytovou agendou, ale pomáhají zahraničním vědcům a vědkyním, aby se poznali navzájem a zjistili i něco nového o životě v Česku. Mám velkou radost, že evidujeme čím dál víc žádostí o trvalý pobyt a naši klienti plánují zůstat. A doufám, že i služby Euraxess mají na jejich rozhodnutí určitý vliv.

Jak síť Euraxess funguje v praxi?

ZM: Struktura sítě je dána Evropskou komisí. V každé zapojené zemi funguje hlavní centrum, které koordinuje činnost regionálních servisních. Poskytují primární pomoc, ať už s pobytovými povoleními, bydlením či integrací. Pražské centrum zastává dvojí roli: koordinuje českou síť a zároveň poskytuje služby přichozím výzkumníkům. Členové naší národní sítě se obvykle dvakrát ročně scházejí, řeší metodické postupy, novinky v cizinecké legislativě a sdílejí zkušenosti, aby mobilita vědců byla co nejhladší.

Kolika vědcům a vědkyním jste už pomohli a s čím nejčastěji?

MP: Ročně zprostředkujeme povolení k pobytu nebo jeho prodloužení průměrně sedmi stovkám vědkyň a vědců. Celkově jich tedy bude více než deset tisíc. Nejsložitější úkon je legalizace jejich pobytu. Musí mít platné pobytové oprávnění, hovorově vízum. Právě pomoc s touto procedurou tvoří tři čtvrtiny naší agendy.

ZM: Získání „víza“ je ale jen začátek. Přicházejí další praktické otázky spojené s životem v nové zemi. Pořádáme adaptačně-integrační kurzy a usnadňujeme orientaci na pracovním trhu. Pomáháme i u osobních situacích, jakou je například narození dítěte – dbáme, aby rodiče věděli, co je čeká a na jaké sociální dávky mají nárok. Naše podpora trvá zkrátka po celou dobu pobytu a jde o komplexní asistenci od příjezdu až po odjezd.

Co zahraniční vědce čeká při přesídlení do cizí země?

ZM: Když se budoucí zaměstnavatel ptá, od kdy může počítat se zahraničním vědcem ve svém týmu, obvykle udáváme tři měsíce jako reálnou dobu. Uchazeč musí připravit potřebné materiály pro podání žádosti na zastupitelském úřadě, čekat na schválení, poté přicestovat a dokončit proces vyzvednutím pobytového oprávnění u odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra. Někdy ale mohou nastat nečekané okolnosti, kdy se proces prodlouží a zkomplikuje.

Jaké třeba?

ZM: Vloni jsme pomáhali přicestovat vědci a jeho rodině ze Súdánu, který je postižený válečným konfliktem, a do celé záležitosti se muselo zapojit vedení Akademie věd podpůrným dopisem. Ředitel pražského Archeologického ústavu Jan Mařík dokonce vyrazil osobně vyzvednout jejich víza na velvyslanectví v Káhiře. Od prvního kontaktu do jejich příjezdu uběhlo celých osm měsíců.

Vyžadovalo to aktivní komunikaci s velvyslanectvím, s Vízovým odborem Ministerstva zahraničních věcí, ale i s Ministerstvem vnitra. Na začátku jsem si říkala, že to bude téměř nemožné, nakonec se nám ale podařilo jejich příjezd uskutečnit.

Staráte se tedy i o rodiny výzkumníků?

ZM: Rodinní příslušníci často přicházejí do Česka jako doprovod. Ocitnou se v cizí zemi, bez znalosti jazyka a bez kontaktů, což může být stresující. Někdy právě pocit izolace rozhodne, jestli vědec zůstane, nebo předčasně odjede. V roce 2019 jsme proto rozšířili naše služby i na rodiny: pomáháme jim najít cestu na český pracovní trh a pořádáme integrační aktivity.

Co je pro cizince největší překážkou při příchodu do Česka?

MP: Z dotazníků, v nichž sledujeme přetrvávající překážky v mezinárodní vědecké mobilitě, vyplývá, že nejsložitější je překonat byrokracii, jazykovou bariéru a jistý pocit osamělosti v cizí zemi. Naše pomoc se proto soustředí právě tímto směrem. Kromě personalizované asistence při úředních úkonech pořádáme i kurzy českého jazyka a společensko-kulturní setkání.

A co se týče „kulturních šoků“?

Překvapivě tím největším je setkání s českou kuchyní (*smích*).

Proměňují se očekávání výzkumníků a jejich rodin?

MP: Zatímco před lety byli odborníci ze zahraničí i jejich tuzemští zaměstnavatelé často překvapení a také vděční, že jim někdo v jejich složité situaci pomůže, dnes už je spolupráce s Euraxess samozřejmostí. A to je dobře!

ZM: Naprosto souhlasím. Na základě dotazů i zpětné vazby od klientů se snažíme služby dále zkvalitňovat i rozšiřovat. Některé podněty přicházejí i od jejich zaměstnavatelů.

Jaké trendy ovlivňují vaši práci nyní?

ZM: Páli bychom si digitalizaci pobytového procesu, kterou měl přinést nový „cizinecký“ zákon. Na jeho zavedení si budeme muset ještě počkat, na změny jsme ale připravení.

Můžete takové zákony i připomínkovat?

MP: Ano – a vítáme, že jsme součástí připomínkových řízení týkajících se zaměstnávání cizinců. Jsme rádi, když se podaří připravované zákony upravit, aby více vyhovovaly specifickým situacím, které zaměstnávání zahraničních odborníků přináší.

Kdo hraje klíčovou roli v rozvoji a podpoře sítě?

MP: Sluší se poděkovat Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, které nás finančně podporuje po celých dvacet let, což je něco naprosto výjimečného. V evropském kontextu je taková stabilní a kontinuální podpora opravdu vzácná – a naši kolegové a kolegyně z jiných zemí nám ji upřímně závidí. Zvláštní poděkování patří i vedení Akademie věd, pod jejíž záštitou může Euraxess už od počátku působit. To, že máme tak silnou a stabilní základnu, je pro nás obrovská jistota i čest. Velké díky patří i vedení Střediska společných činností a jeho Divize vnějších vztahů a všem, kteří nám poskytují zázemí, podporu a důvěru.

Kam chcete Euraxess posouvat, aby zůstal atraktivní i pro další generaci vědců a vědkyň?

ZM: Rádi bychom se zaměřili na rozšiřování služeb směrem ke kariérnímu poradenství. Půjde o velkou výzvu. Díky spolupráci s evropskou sítí ale máme určitou představu, co všechno to obnáší.

Co pro vás Euraxess znamená v jedné větě?

MP: Pro mě je srdeční záležitostí: místo, které pomáhá konkrétním lidem překonávat překážky a měnit jejich životní etapu v naší zemi k lepšímu.

ZM: Pro mě zázemí, práci, která mě naplňuje, a také skvělý tým plný profíků.

A co závěrem vzkážete vědcům a vědkyním?

MP: Jsme tady pro vás!

Text: Luděk Svoboda, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

Foto: Jana Plavec, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR, a Zdeněk Rerych, archiv Euraxess

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/V-Cesku-jako-doma.-Euraxess-uz-20-let-pomaha-zahranicnim-v-edcum>